

Jättestenen på Stäksön

av Ulf Björkdahl, 2019-01-25

På Norra Stäksön finns ett friliggande flyttblock med uppseendeväckande stora dimensioner, hitflyttat av inlandsisen för ca 10.000 år sedan.

För några år sedan skulle vi leta reda på denna omtalade sten. Det var vinter och skogen bestod mest av tät ungskog. Sikten var endast några meter pga slyet och inga utsiktspunkter fanns. Vi pulsade omkring i skogen denna snörika vinter utan att hitta någon jättesten. Älgspår fanns det däremot gott om. Tro inte att jag överdriver att vi ägnade 2 timmar åt detta hopplösa letande efter något så stort men ändå oåtkomligt. Så plötsligt när vi viker undan några grenar reser sig framför oss från ingenstans denna monumentalt stora sten. Intrycket är överväldigande, nästan skrämmande. Börje Sandén har berättat att han också fick genomgå detta irrande för många år sedan innan han fann stenen.

Norra Stäksön planeras nu för bebyggelse. Inte ens de som tog fram områdesbeskrivningen som låg som underlag för beslutet om framtida byggnation hittade denna jättesten. De har i sitt underlag markerat en helt annan sten på en helt annan plats och bifogat ett foto på en sten som finns på södra(!) Stäksön. Ja, det är inte lätt att bereda skrivbordsbeslut.

Jag engagerade ingenjören Ove Persson i Kallhäll för att räkna ut stenens storlek och vikt. Eftersom stenen är mycket oformlig är det svårt att få fram exakta mått. Dock kan följande konstateras:

Längsta längd är exakt 12 m.

Längsta bredd är exakt 6 m.

Höjden uppskattas till ca 7,5 m, varav omkring en halv meter ligger under marknivån.

Omkretsen är ca 32 m på bredaste stället.

Ove använde en hederlig tumstock för att bedöma stenens volym genom att lägga till och dra ifrån med hänsyn till stenens oformlighet. Beräkningarna är förstås inte exakta men stenens vikt kan uppskattas till storleksordningen ca 900 ton.

När man iakttar stenen ger den inte intryck av att ha rullats av inlandsisen och därmed inte slipats. Man slås istället av tanken att överdelen ser ut som en bergstopp. Kan det vara så att den har skjivats av och förflyttats av isen utan att ändra horisontalläget?

Nyfikenheten ökar. Vi har därför kontaktat kommunen, länsstyrelsen, riksmuseum, SGU och universitetet för att utröna vad som är känt sedan tidigare. Finns den registrerad och beskriven? Vad är det för bergart och var kan stenen ha sitt ursprung? Än så länge har vi inte fått några särskilt innehållsrika svar men vi fortsätter ihärdigt vårt letande efter information.

Kanske någon av läsarna har information eller tips?

På Stäksön finns massor av flyttblock. Jätteblocket ligger vid krysset i stiglös terräng mitt i skogen nära ett kalhygge.

Ove funderar på hur man överlagsmässigt ska beräkna flyttblockets vikt.

Vi föreslår starkt ett besök i terrängen. Det finns dock inga stigar att följa, varför vi rekommenderar grova skor och kanske gott om tid. Det kan vara svårt att hitta platsen.

Några ytterligare bilder:

